

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

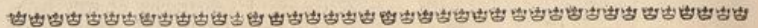
De Libro Jvdith.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

Ptolemæum Philadelphum transmissit Eleazarus Pontifex: Neque vero ejus auctorem Theodotionem dicam, quod multi faciunt, quippe quam vidisse certum sit Scriptores antiquiores Theodotione. Potius est ut eam Ægyptiis Hellenistis adscribamus, quos & eam ex Chaldaico exemplari excepisse verisimile est, & ad reliquas Scripturæ sacræ partes à Septuaginta Senibus Græce converfas, & usu quotidiano versari sibi solitas accudisse; atque hinc porro accepisse Christi Ecclesiam, & in suum demum Canonem retulisse.

Refelluntur
argumenta
Adversario-
rum.
Unicum ar-
gumentum.

V. Nunc vero postularet hic locus, ut vulgaria argumenta quibus oppugnari solet Liber iste, pro more nostro discuteremus: quod quoniam abunde factum est ab aliis, præsertim ab iis qui susceptis adversus ætatis hujus Heterodoxos velitationibus & controversiis inclaruerunt, disputatione hac superledebo. Unicum hoc refellam, quo ea Libri hujus antiquitas, quam statui, convelli potest, quod nempe non fuerit in Canone, cum credibile sit minime eum prætermisuram fuisse Synagogam magnam ac Esdras, à quibus Canon conditus est, si jam ante extitisset. Verum cum eo tempore maximis rerum difficultatibus premeretur Israëlita gens, quamvis libertati & patriæ reddita, nondum Esdras, quantumlibet studiosus ac diligens, omnes gentis suæ historias & veteris memoriæ monumenta à popularibus suis scripta colligere potuerat. Quæ postmodum reperta ab aliis, in Canone jam clauso & obfignato locum non habuerunt.

DE LIBRO JUDITH.

I. Disputatur de Auctore libri Judith. Variæ opiniones proponuntur. II. Incertus est ejus Auctor: conjectura ætas exploratur. Probatur eius *ἡλικία* & antiquitas. III. Libros Tobie & Judith inter Hagiographos ab Ebraeis esse positos contra Scaligerum defenditur. IV. Disputatur de præcis libri Judith interpretationibus. V. Judith tempore Manassis regis Juda facinus suum videtur edidisse. VI. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. VII. Secundum argumentum. VIII. Tertium argumentum. IX. Quartum argumentum.

Disputatur
de Auctore
libri Judith.
Variæ opinio-
nes proponun-
tur.
Hieron. Præf.
in Judith.
Ibid. Orig. libr.
4. cap. 2.

I. QUÆ de libro Judith dictum sumus, paria sunt propemodum iis quæ de libro Tobie diximus: nam & ex Ebraeorum Canone segregatus est, & à Christi tamen Ecclesia receptus, & quæ in eo narrantur minime fictitia esse agnoscunt Judæi, & Librum ipsum inter Hagiographa collocant, Hieronymo teste, & Libri auctor ac descriptionis tempus veniunt itidem in controversiam, & recentiorum disputationibus adeo ventilata sunt in utramque partem & excussa omnia, ut vix quidquam videatur addi posse. Paucis tamen hanc quoque partem attingemus. Dixi incertum esse Libri Auctorem, & ita sane esse pridem dixit Isidorus. Sunt qui Eliachimum velint, alio nomine Joachimum dictum, in ipso Judithæ volumine memoratum, qui summum Judæorum Pontificatum tenuit Manassis Judæ regis temporibus, Librum elaborasse. A Josua Josedeci filio, summo itidem Judæorum Pontifice, Zorobabelis comite, scriptum esse affirmat Jedidæus, hoc est Philon Alexandrinus, in libro De temporibus, quem è Latino Ebraice retulit R. Azarias in *מאור עינים*; quippe Judithæ historiam Xerxis ævo evenisse censebat. At quamvis hoc opus Jedidæi, sic ipsum Pseudo-Philonis Judæi Breviarium temporum, ita tamen interpolatum est, ut aliud videri queat, & Joachimo Josuæ filio, summo itidem Pontifici, in Latina hac scriptio- ne supposititia adscribitur liber Judith, qui Josuæ ipsi in Ebraica. Hieronymus in interpretatione Eusebiani Chronici hæc scribit: *Cambyses aium ab Ebraeis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Judith historia conscribitur*: cum debuisset scribere, *sub quo Judith historiam ferunt contigisse*: sic enim habent Græca: *ἰσὶ δὲ τὸν ἐν ἰουδαίᾳ ἰσοβελῶν ἀποστολῆς γαβριὴλ*. Grotius lucubraturum putabat hoc opus Antiochi Epiphaniis temporibus, paulo ante Assamonæorum principatum, totumque *ἡλικία* censebat & concinnatum ad confirmandos Judæos adversus grassantem impii hujus Regis tyrannidem.

Euseb. Chron.
libr. 2.

Grot. Præf. in
Judith.

Incertus est
ejus Auctor:
conjectura

II. Ego in re incerta ab omni me assensu sustineo. Quod si tamen in tenebris micare liceat, scriptum conjiciam Babylonica captivitatis temporibus, ad leniendam exilii hujus ægritudinem, & spe arrigendos Israëlitarum animos. Id sua det Chalda-

cus sermo, quo scriptum fuisse hoc opus Hieronymus testificatur; unde & Interpretationem suam expromit. Neque aliter accipio verba Origenis, cum scribit ad Africanum se ab Ebraeis didicisse librum Judith Ebraice scriptum haberi ab iis in apocryphis; hoc est Chaldaice, uti superius de Tobiae libro disputantes observavimus. Quae potissimum nota Libri hujus antiquitatem R. Azarias deprehendit.

Quaedam praeterea locutiones & sententiae ex hoc libro videntur in Novum Testamentum transiisse. Quale illud est Elizabethae ad Mariam Christi matrem: *Benedicta es tu filia à Domino Deo excelsò pre omnibus mulieribus super terram.* Ait Paulus in priore ad Corinthios Epistola: *Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, & à serpentibus perierunt: neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.* Proveniunt ista manifesto ex libro Judith, cuius haec sunt verba: *Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatentiam suam, & improprium murmurationis suae contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore & à serpentibus perierunt.* Ceterum meminimus saepe jam dictum esse à nobis genuinum hunc esse librum, qui ejus sit & auctoris & aetatis, cuius esse fertur; unde sequitur genuinum esse librum Judith, quippe qui sit incerti auctoris & aetatis, uti esse vulgo fertur.

III. Miratur Scaliger Hieronymum scripsisse libros Tobiae & Judith inter Hagiographos poni ab Ebraeis, cum certum sit in Canonem receptos non fuisse. Nempe in eo falsus est Scaliger, quod nulla extra Canonem Hagiographa Ebraeos habere censuit. Erant autem apud eos Hagiographa duplicis modi: alia quae dictata esse dicebant per Spiritum sanctum, atque hunc statuebant secundum Prophetiae gradum ex undecim, & רוח הקודש, Spiritum sanctum appellabant. Hujusmodi erant Hagiographa relata in Canonem, quae כתובים proprie & מקראות dicebantur. Testem locupletem damus Maimonidem in More nevochim. Verum nobilioribus Prophetiae generibus desitis post solutam Captivitatem, eo usi sunt Judaei quod בת קול, Filiam vocis appellant, & cujus creberrima occurrit in libris Rabinorum mentio; atque hujus ope alias ediderunt scriptiones, & eas quidem Hagiographas & à Deo inspiratas. Quoniam autem inferius habebatur genus hoc Prophetiae, iis per quae Libri sacri editi & in Canonem fuerant conclusi, ideo resignare Canonem, aliique Libris sacris istos adungere, & in idem volumen compingere non sunt ausi, quamvis sacros & Dei afflatu compositos esse arbitrarentur. Tales autem fuisse volunt Libros Tobiae ac Judith. Atque haec quidem Ebraei; nam Ecclesia Christi, hos itidem ut reliquos, qui Volumine sacro continentur, Spiritu sancto dictante conscriptos esse pro certo habet, & aliis Hagiographis neutiquam inferiores esse decernit.

IV. Multum porro Hieronymianam inter Libri hujus interpretationem, & Graecam quae hodie extat, interest. Verum utra exemplaris vestigiis pressius instituisse dicenda sit, dubitare nos nequaquam patitur Hieronymus, cum ait se magis sensum Judaeis interpretacionibus, quam ex verbo verbum transulisse, multorum codicum varietatem vitiosissimam amputasse; sola ea quae intelligentia integra in verbis Chaldaeis invenire potuit, Latine expressisse. Huc accedit quod adhibitus hic quoque ab Hieronymo Interpretes, ut & in Tobiae libro è Chaldaeo sermone Latine reddendo, nonnulla etiam de suo videtur fuisse largitus. Chaldaei enim sermonis satis rudem se Hieronymus non dissimulat. Hinc tanta inter utramque interpretationem occurrit discrepatio. Graecam vero, itidem ut illam libri Tobiae, ex Chaldaico exemplari expressisse Judaeos Hellenistas credibile est: nam quis mulieris popularis suae historia, adeo inter Ebraeos celebri ut in Hagiographis collocaretur, caruisse putet Judaeos Alexandrinos, & ad eam vernacula lingua, Graeca nimirum, reddendam pauculas horas non contulisse? Ergo cum amena sit Libri lectio, & ad pietatem promovendam utilis, crebro eum usu videntur tuisse; nonnumquam etiam sacris Libris adjunxisse, ut pote quem Hagiographum esse & ab Ebraeis haberi scirent: adeo ut cum Christi deinde susciperent dogmata, Christianis eum communicarent cum reliquis Libris sacris, nullo discrimine; atque ita demum sacer ab Ecclesia Christi habitus sit, Nicæna Synodo comprobante ac decernente. Ex Graeca porro illa interpretatione Latinam quamdam deinceps produisse existimaverim, Hieronymiana vetustiore, & Graecis magis consonam, qua Latini Patres antiqui usi sunt; & Syriacam praeterea. Minime ergo iis assentior qui Septuaginta Senum, aut Theodotionis foetum hunc quoque esse comminiscuntur. Quis enim librum à Canone Ebraeorum sejunctum Ptolemæo Philadelpho inter sacras Scripturas Eleazarum Pontificem venditasse censet? Sed nec Theodotioni id adscripserim: nam quis ipsum elaborasse existimet eam interpretationem, quam non aequalis solum ejus Clemens Alexandrinus, Origenes, & Africanus usurparunt, sed & ve-

atque exploratur. Probatur ejus veritas & antiquitas.

R. Azar. Meor Ensjim cap. 37.

Luc. 1. 42.

Judith. 13. 23.

1. Cor. 10. 9.

Judith. 8. 24.

25.

Libros Tobiae & Judith inter Hagiographos ab Ebraeis esse positos contra Scaligerum defenditur.

Scal. in Euseb. Chron. libr. 2. Hier. Praef. in Tob. & Jud. Maim. More nev. Part. 2. cap. 45.

Disputatur de prisca libri Judaeis interpretacionibus.

Hier. Praef. in Judith.

Hier. Praef. in Tob.

Clem. Alex. Strom. libr. 4. Orig. Hom. 19. in Jerem. & Tom. 3. in Job.

Cl. Ep. ad Cor.
Clem. Constit.
libr. 8. cap. 2.
Judith tempore
Manassis
regis Judae
facinus suum
videtur edi-
disse.

Bell. De verb.
Dei libr. 1. c. 12.
Secur. in Ju-
dith cap. 1.
quæst. 1. & seq.
Pet. De doctr.
Temp. 12. c. 26.
Refelluntur
argumenta
Adversario-
rum.
Primum ar-
gumentum.

1. Mach. 4. 59.
Judith 9. 2.

Judith 16. 8.

Gen. 26. 34.

Fulgent. Epist.
3. cap. 14.

tustior quoque Clemens Romanus in Epistola ad Corinthios, & Auctor Constitutio-
num quæ Clementi eidem tribuuntur?

V. Et si vero minime propositum hic habeo novam de Judithæ ipsius facino-
re, de Nabuchodonosore, & Arphaxado, in ejus historia commemoratis, eorumque
ætate disputationem instituire, aut veteres recudere, quæ tot ac tantæ habitæ sunt
super hoc argumento, ut penitus jam exhaustum sit, dicam tamen paucis per mihi
eam placere quæ in Manassis Juda regis ætatem confert hanc historiam, & Nabu-
chodonosorem sciscit unum esse ex Asarhaddonis successoribus, qui tum Assyrio-
rum imperio præfuerit; regem vero Babyloniorum obnoxium habuisse Assyrios hoc
tempore & stipendiarium; at Arphaxadam ipsum esse Dejecem Herodoti libris
celebratum; & quæcunque narrantur illic tum evenisse, cum in vinculis Manasses
Babylone attineretur. Hæc sententia partim à Bellarmino, partim à Serario, partim
etiam à Petavio edita, ita omnibus occurrit Adversariorum vitiligationibus, & no-
dos omnes disputationum præcidit, ita cum exteris ac sacris consentit historiis, ut in
ea facile acquiescam.

VI. Dixi Grotium non hunc Librum rejicere duntaxat in Antiochi Epiphaniis tem-
pora, sed totum etiam commentitium, meramque esse Parabolam docere; & Judith,
sive יהודית, esse Judaicam gentem, Bethuliam esse Templum Dei, בית-אל-יה; Judi-
thæ gladium esse preces sanctorum; Nabuchodonosorem hic ut alias sæpe Ebræis
Diabolum significare; Assyriam vero, factum; Holophernem typum esse Antiochi,
ita dictum à הלפר נחש, quod Chaldaice *Lictorem serpentis* sonat; Judith viduam fin-
gi, ut Judæam omni auxilio destitutam exprimat; Joachimum, sive Eliaximum *Deum
surrecturum* significare, quæ spes cum homines Deo conjungat, idcirco ad Sacerdo-
tem referri; Simeone Rubeni filio ortam dici Juditham, quod Ruben contracte dica-
tur, pro ראה בעני *vidit miseriam* Deus, & ex ea Dei miseratione nasci Simeonem qui
ab obedientia nomen habet; Simeonem Rubeni filium nullum fuisse, ex eoque com-
menti suspitionem firmari; Manassem virum ab oblivione dictum cæli æstu mortuum
fingi, quod adversa nobis Dei oblivionem excutiant, diem victoriæ à Juditha relatæ,
ab Ebræis celebrari solitum dici, ut significetur dies φώτων, sive ἐγκαρτίων, nempe
purgati Templi, & dedicatæ Aræ à Juda Machabæo, quemadmodum legitur capite
quarto prioris Machabaici. Denique Libri hujus Scriptorem Græcos auctores legisse

suspiciatur; nono quippe capite, pro eo quod habet Hieronymi interpretatio: *Qui
violatores extiterunt in coinquinatione sua*, Græca habere: *οἱ ἐλυσσαν μίσην παρθένου εἰς
μίσησιν*. (sic enim recte emendat, pro μίσην, quod editi Codices habent;) & quod
decimo sexto capite Titanum filii commemorentur. Acute hæc quidem Grotius &
erudite, ut reliqua; sed non tamen vere. Neque sane primus opinionis hujus archi-
tectus habendus est: ipsi quippe præluserant Lutherus, Chytræus, Beroaldus, Rei-
neccius, & alii ex Heterodoxis plerique, qui historiam Judith, poeticum figmentum
& tragœdiam appellant. Præterea Ebræus quidem Poëta faciem Grotio videtur præ-
luxisse, ut factum ad ἐγκαρτίων θυσιασθείων & ad Assamanæorum ætatem referret.
Laudatur à R. Davide Ganz in עמך דוד his verbis: *Tempus hujus facti ignoramus,
nihil enim de eo reperi in libro Josephi. Juxta verba Poëta Misad jozer schel chanucha, è
fundamento effigiantis dedicationem (Templi) evenit hoc facinus etiam diebus Assamo-
næorum. Jam vero quod nomina in allegoriam & parabolam trahit, fecit idem
in veris Scripturæ sacre historis Origenes, fecerunt & alii Patres ac Interpretes
Scripturæ plerique, pro captu suo unusquisque, & sæpe quidem adeo ingenio-
se & feliciter, ut res non veræ & re ipsa factæ, sed fictæ & appositæ ad allegoriam
excogitatæ videantur. Judithæ nomen Judaicam gentem signare ait; ante vero si-
gnabat Judaicam gentem, cum id gereret Judith uxor Esau, filia Beerî Hethæi, cu-
jus mentio extat in Genesi; Bethuliam vero, quam exponit *Domum Dei*, interpret-
tantur alii, *Virginem Dei*, & aliam inde parabolam extundere possunt. Holophernis
nomen, quod ab Ebraico derivat, Persicæ est originis, perinde ut Tisaphernes, In-
taphernes, Pharnaces, & Pharnabazus. Holophermes ille Ariarathis Cappadocum
regis frater, cujus meminit Appianus in Syriacis, num *lictor serpentis* fuit, aut Dia-
boli minister? Pari modo refelli possunt allegoricæ reliquorum nominum expositio-
nes. Porro neque Ruben ille Simeonis pater, unde historiam hanc in dubium voca-
bat Grotius, neque postremus versus ultimi capitis, qui annuæ festivitatis ex Judithæ
victoria ab Ebræis institutæ meminit, extant in Græca interpretatione, quam cer-
tiorum Hieronymiana & tutiorum dixi; & pro Rubene exhibet illa quidem Israël.
Nam cum Latina habeat: *Filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben*, Græca ita sunt
concepta: *ἱσὺ σαλαθιήλ, ἱσὺ σαιμωνιδῆ, ἱσὺ ἰσραήλ*. Fulgentius vero: *Filii Suisa-
da, filii Simeon, filii Israël*. Quamvis autem nulla nunc festivitatis ex factò Judith in-*

stituta occurrat in Ebraeorum libris memoria, tempore potuit abrogari, ut saepe fit. Graecanica vero locutiones, *λέων μέγαν*, & *ὄσι πτόνων* adventitia sunt, & ab Interpretibus prodierunt, qui tum optime interpretandi munere functi sunt, cum nativum quid & *αυτοφυές* ac vernaculum, non peregrinum sapit ipsorum oratio. Exempla majoris licentiae occurrunt apud Interpretes Scripturae. In librum Jobi Interpretes Septuaginta & Vulgatus, Pleiadis, Hyadum, Orionis, Arcturi, & Amaltheae nomina intruferunt. Capite vicesimo sexto Proverbiorum Ebraicum *מַרְנַמָּה*, quod *acervum lapidum* sonat juxta Aben Ezram, reddit Hieronymus, *acervum Mercurii*. Alexandriae nomen praefert Vulgata Jeremiae, Ezechielis, & Nahumi editio, pro Ebraico *נָח*, cum longo post hos Prophetas tempore Alexandria condita sit. Quis sanus inde colligat hos Auctores Ebraeos Graecorum scripta legisse? Vides ergo quam levibus argumentis sua Libro huic derogetur veritas & antiquitas; atque eo levioribus, quo facilis exoticis & sacris historicis conciliari potest. Merito itaque opinionem eam, quae Judithae historiam confert in Assamonaeorum aetatem, refellit, ut dixi, R. Azarias, hoc praecipue argumento, quod Chaldaico sermone conscripta sit.

VII. Qui post solutam Captivitatem, Judithae casus incidisse volunt, eo potissimum id approbare student, quod legitur capite quinto Graecae interpretationis: *ὁ ναός τῆς θεοῦ αὐτῶν ἐστρατήγη ἐς ἔδαφος*, quo Templi excidium significari volunt. Notassent vero aliud esse, *ἡγιάζει ἐς ἔδαφος*, aliud *καθαλείζει ἐς ἔδαφος*, aut *καταβαλείζει ἐς ἔδαφος*, ut recte observatum est à Serario: hoc enim sonat, *in solum disturbari & dirigi, solum aquari*: illud vero est, *conculcari & pedibus proteri, ut solum proteri solet*. Itaque cum Manasses captus est ab Assyriis, verisimile est impiam gentem referatis Templi foribus in id penetrasse, atque ultro citroque nulla habita loci reverentia cursitasse, & profanis pedibus loca sancta haud secus quam publicum solum proculcasse. Ita intellexit Syrus Interpres qui Graeca expressit.

VIII. Recudi quoque potest adversus Libri hujus antiquitatem argumentum illud, quo librum Tobiae supra vidimus oppugnatum; locum videlicet in Canone fuisse habiturum, si Synagoga magna & Ebraeorum temporibus superior fuisset. At eadem utitur responsione quam supra adhibuimus, quo tempore compositus est Canon, res Judaicas in tantis fuisse positas angustiis, nondum cincta mœnibus Urbe, urgentibus undique adversariis, ut nondum popularium suorum scriptiones omnes, quae in eum recipi mererentur, Efdrae compilare potuerit, ac proinde quae semel seclusae fuissent à Canone, in eum non fuisse ab Ebraeis deinceps admittas, postquam clausus ac circumscriptus est.

IX. Nihili vero facimus argumentum, quod adversus libri Judith, ac libri etiam Tobiae dignitatem & auctoritatem ex Josephi silentio ducitur: nam & Jobi historiam & Bethlehemitarum infantum caedem, aliaque praetermisit, & exiguam esse infitialis argumenti vim scitum est. Deinde vix alia retulisse Josephum videmus, quam quae habebantur in libris Canonicis. Nam quamvis paucula quaedam de suo alicubi asperserit, fecit id tamen praeter institutum: profitetur quippe in Prooemio Archaeologiae se eam ex literis Ebraicis translaturum. Clarius etiam in libro decimo: *καὶ ὅδ' ἐβούλομαι ἀρχὴν τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιζητούντας τὴν ἀλήθειαν, ἢ μεμνημένους ἡσθαλιστάμω, μόνον τε μεταφράζων τὰς ἑβραίων βίβλους εἶπον ἐς τὴν ἑλληνίδα γλώσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσῃ, μήτις ὁμοιωθεὶς τὴν τῶν ἑβραίων αὐτῶν ἰδίαν, μήτις ἀφαιρῆν ὑπερημῖνος*. Initio enim historia hujus respondi iis qui in rebus à me declaratis desiderabunt quippiam, vel expostulabunt, me Ebraeorum solum Libros Graece redditurum professus, promittens futurum ut in rebus exponendis nihil addam de meo vel detrahā. Ebraeorum libros dicit, qui in Canone habebantur; in quem recepti non fuerant libri Tobiae & Judith, qui cateroquin nec Ebraice scripti erant.

⋯⋯⋯

DE LIBRO ESTHER.

I. Disputatur de Auctore libri Esther. Variæ opiniones proponuntur. II. Opus esse videtur Synagoga magna. III. Probatum ejus *γενεσιότης* & antiquitas; deque Graeca illius interpretatione disputatur. IV. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum, in quo disputatur de sex postremis libri Esther capitibus. V. Secundum argumentum.

I. Q UOD ad librum Esther attinet, etsi habitus est in Ebraeorum Canone, nihil tamen minus dubius est ipsius Auctor ac superiorum. Efdrae ad-
Disputatur de Auctore
Y iij